

Владимир Георгиев

МРАВКА НА ПЕРВАЗА

Разкази

© Владимир Георгиев, автор, 2018 г.
©, корица, 2018 г.
© Книгоиздателска къща „Груд“, 2018 г.

ISBN 978-954-398-579-1

Владимир Георгиев

МРАВКА НА ПЕРВАЗА

Разкази

Книгоиздателска къща „Труд“
София, 2018

На майка ми

ВИШНЕВА КЪЩИЧКА

ПЪРВИ ДЕН ЗАПАЛКА

Свиреше на странна цигулка, омотана с кабели: лоза беше тя, неподкастрена. Краищата на филизите ѝ бяха струни. Младежът беше възпълен, висок и с дълга коса. Наближаваше осем и половина сутринта, есента все още беше млада и дори в това ранно и още сънливо време разголаваше дамите, а мъжете мръщеше, защото не биваше да изглеждат несериозно, когато се възхищават.

Изчаках да светне зелено и оставих потока от забързани човеци да минат. Видях, че ще изпусна трамвая. Нека. Наблизо имаше голям техникум, след него – съдилище, друго учреждение наскоро беше настанено по-нагоре в новата жълта сграда до парка; покрай административната реформа и съкращенията ведомствата станаха повече, но с по-малко хора. Месарницата още не работеше, защото сутрин никой не яде месо, само си го разхожда. Този квартал не се променя, ако изключим учрежденията. Като държава е.

Слушам внимателно мелодията. Сигурно изглеждам нелепо. Нищо. Ще послушам. Енио Мориконе. Неговата музика чувах сред класоните и бумтежа на ранния делник. Да, харесвам го, композитора. А този дебел младеж

трябва да е мошеник, какъв друг да е. Вероятно неговата цигулка изобщо не свири, та тя беше лоза. В нозете му, ниско, увити във вестници, стояха усилвателите. С батерии сигурно ги захранва, защото тук няма контакт за ток. Движеше убедително ръцете си, гушнал цигулката и лъка, обилно намазан с колофон. Струните, и те бяха натрити, кой знае защо. Дългокосият благодареше за стотинките, покланяше се учтиво и тремаво, уредбата подаваше фона и той гъвкаво го поемаше с едрото си тяло, сякаш съпровождаше музиката с движения. Старае се, няма спор, може пък наистина да свири, когато е сам. Пред огледалото. Свири тъжно, защото се оглежда. Така трябва да е. Останах да послушам още малко.

– Вземете си вестник, моля! – изкрещя до мен човек без зъби.

Имаше дълга коса и раздаваше безплатен вестник. Тази сутрин все на дългокоси попадам.

– Не, благодаря – отвърнах. – Вече си го взех в метрото. Там ми го набутах в ръцете, без да ме питат.

– Тъпанар! – рече беззъбият. – Все ще ти свърши за нещо работа. Без пари е!

Намигна ми. Беше учуден, че не съм от хората, които вземат всичко само защото е без пари.

А тя не мигаше. Говоря за статуята на жената в метрото. Тъкмо прибирах в чантата ненужния и съмнително безплатен вестник, и я зърнах...

Все за нея мисля през последния час. Днес я видях за първи път. Седеше тази статуя в края на предпоследната пейка. Замислена. Отчаяна, може би. Красива. Не знам от какво беше направена. Беше като жива. Седнах до нея.

– Ти жива ли си? – попитах я.

Не ми отговори, разбира се.

Разказах ѝ, че отивам на работа и че не знам защо и закъде точно съм тръгнал. Така уплътнявам живота си. Не бива да стоя къщи. Лошо е. Безполезен съм. Такъв

съм в работата. И вкъщи съм ненужен. Но поне се движа. Важното е това – да ставаш, да поглеждаш часовника, да се бръснеш, да общуваш с телевизора, да теглиш по една на някого и после да бързаш. Нищо, че никой не те чака, нали?

– Нали така, красавице?

Статуята мълчеше. Някой беше одраскал рамото ѝ.

Утре ще ѝ кажа защо бързам. Да, утре.

А сега нека да послушам още малко. Спомних си, че когато бях влюбен, слушах много Енио Мориконе. Луднах по него. Особено онези тъжни сонети, които те карат да се довлечеш до съня, за да заприличаш на смъртник, дето само чува. Ставаш сетиво: чувствително като натритата струна на лъка на дебелия псевдомузикант. Не си човек. Мелодия си.

Умее да възпява любовта и смъртта този човек, и го прави тържествено.

– Имаш ли цигара, бате? – попита ме младеж. Сепна ме.

Погледнах го. Странно, този нямаше дълга коса. Какво общо имат цигарите?

– Имам – отговорих. – Защо питаш?

– Защото вече никъде не продават по една цигара. А аз искам само една. Не бива да пуша повече. Ученик съм. Ще ме хванат.

– Лошо.

– Имам пари – увери ме и извади петолевка от джоба. – Но не мога да си купя никъде една цигара. Една-единствена ми трябва.

– Според мен това е огромен проблем, щом дори парите не са в състояние да го решат. Защо не се обърнеш към Червен кръст?

– Там няма да ми продадат цигара. Най-много да ми дадат одеяло.

Умно момче. Дадох му цигара. Така ще умре по-скоро.

– А запалка имаш ли, бате?

– Не – озъбих се. – Аз си паля цигарите без запалка.

Той се усмихна, потупа ме по рамото, после отстрани ме отупа, като да бях прашасал, козирува и си тръгна.

„Ти пушила ли си, момиче?“ – попитах статуята наум, докато още мислех за нея и разговарях задочно с мълчанието ѝ, а трамваят, това трето превозно средство в моята дълга транспортна сутрин, вече приближаваше кръстовището и сградата на офиса ми. Знаех, че няма да ми отговори. Странно беше изваяна – загърната с нещо като пелерина, като одеяло, но чуждо: като дарено от Червения кръст, както каза невръстният пушач – тежко ѝ стоеше, ненужен подарък бе, наметнат върху тъга, за да съхрани тялото или нещо друго.

„Защо?“ – питаха ме очите ѝ. Мен ли питаха?

„Защото ми изглеждаш като дрогирана.“ Очите ѝ бяха изцъклени, гледаше тъпо пред себе си. Бях сигурен, че нищо не вижда.

После я оставих: трябваше да тръгвам. А рамото ѝ беше одрано жестоко. С нещо остро, нащърбено като кремък. Защо ли? Дали някой я мрази? Или пък не я е харесал. Или се е подразнил от мълчанието ѝ?

Офисът беше съвсем наблизо. Слязох от трамвая последен, звънецът над вратата изсвири в ушите ми; съжалявам, трябваше да изчакам дамите, те слизат по-бавно, отколкото се качват, така се наслаждават на възрастта си. Имам време да запала една. Тази сутрин беше вълнуваща. Намерих най-сетне човек, с когото да общувам. Нищо, че е статуя. И нищо, че стои в метрото. Бръкнах в якето, извадих цигарите. Почнах да ровя за запалката. Не я напипах в джобовете. Проверих в чантата, във вътрешния джоб. Нямахме я никъде.

„Аз си паля цигарата без запалка...“

Сигурно бях ядосал младежа. И той за отмъщение ми беше свил запалката. Ловко, без да усетя. Отупа ме като брашнен чувал. А на мен ми се се стори дружелюбно това

потупване. Всички кражби са израз на дружба – обменяме си вещи и принадлежности. Това установих философски, за да ми мине ядът. Понякога насила или поне без съгласие си обменяме нещата, нееквивалентно, но убедително и злобно: даровитите дават таланта си, а получават обида насреща. Може да не е равностойно, но все пак е размяна, не е кражба. В общество без държава нищо не е несправедливо. Така е казал Томас Хобс преди мен.

Нямах кремък под ръка. Дадох му цигара, а в замяна на това той ми открадна запалката. Нищо, да ми е за урок. Всъщност не мога да паля цигара без запалка. Кибрит не нося. Карай. Време е да работя.

ВТОРИ ДЕН СИРЕНЕ

– Купи сирене на връщане! – изкрещя жена ми, преди да влезе в банята.

Ще купя, разбира се. Нищо, че на път няма млекарница. Тя все така прави – отмъщава си, че погрознява, и издава заповеди. Жена ми е много привлекателна. И става все по-грозна заради себе си, не заради годините. А може би е заради годините, кой знае. Аз я харесвам. Нищо че не ме привлича.

Най-неприятно е усещането, когато чакаш първия рейс. Това чакане е унижително. Минават много автомобили – все луксозни. Живея в малко градче, полегнало върху море от пивка и приятна минерална вода, с пийнали селяндури и главозамаяни богати простаци. Много хора тук имат огромни имоти и мъничко образование.

Не е лесно да минеш барабар с всичките тези уморени, зловещи, но неизменно говорещи, фъфлещи, псуващи, миришещи, дремещи пътници през спирки, завои, боклуци, коне, каруци и битова проказа, докато стигнеш до Работническия квартал. Там е цивилизацията: кач-

ват се хора със зъби и нерви. Някои от тях са сресани. По-рядко се срещат примати. В кафенето отсреща над олющена химическа тоалетна висеше голям син надпис: „Ново! Пица с мармалад!“.

Не си купих кифла в подлеза на метрото, защото не можах да ми развалят един лев. Тя струваше деветдесет стотинки. Трябвало да платя точно, щом ще плащам в брой. В Работническия квартал е като в градчето, но все пак кварталът е по-близо до столицата и затова е жилищен. Всяка кифла си има цена, сутеньорите го знаят най-добре. Ако не можеш да си я позволиш – майната ти. Трябва да си точен. Няма значение, че имаш лев, щом нямаш деветдесет стотинки.

– Може да платите с карта! – ухили се продавачът в подлеза доволно и компетентно. Гледам го: има-няма двайсет години, изглежда здрав. Сигурно е малоумен, щом продава кифли. Ако беше образован, щеше да продава вестници. И все така ухилен, уточни:

– Проблемът е, че няма как: ние тук не разполагаме с устройство за такова плащане. Идете в някой мол. Там може да платите с безконтактна карта, след като очевидно нямате точни и нямате възможност да плащате в брой.

Смееше се от сърце на остроумието си.

Изчерпателно малоумен младеж. С многословна ерекция. Някой ден сигурно ще се издигне и ще продава вестници. Побързах да се отдалеча, за да не му преча на растежа.

Сетих се, че подобно беше поведението и на шофьора на рейса преди малко: вероятно съзнаваше, че е шофьор към подземното царство на метрото и затова караше автобуса със скорост на катафалка. Този шофьор общуваше през прозорчето на кабината с бременна жена, докато другите в търбуха на возилото храносмилаха преживяванията си като крави, които повръщат изяденото, за да го превърнат в говор.

– Искате от мен да ви продам билет, така да ви разбирам, нали? – изговори бавно и важно, завъртя кормилото и обърна покрай околостръстното шосе, хвърли бърз поглед към страничните огледала и накрая стовари надменно вниманието си върху своята невинна събеседничка. Според мен беше бивш или настоящ партиен секретар, който най-сетне, след като е умъртвил конкурентите си, е произведен във водач.

Бременната му кимна: да, искаше билет.

– Добре! Това е добре. Да ви разбира, значи, че сте излезли с този корем да пазарувате билети от водачи. Водачи като мен. А нямате пари. Как тогава ще пазарувате? Кой ходи на пазар без пари?

– Имам! – усмихна се мило жената. – Имам пари. Ето.

Подаде ръка и разтвори тънките си пръстчета като дете.

– Но това са два лева! На цяло. Книжни. А ние не продаваме билети за два лева. В този автобус билетите струват лев и шейсет. Точно толкова: нито повече, нито по-малко.

Този разговор беше дочут.

– Стига си се заяждал с жената бе, идиот! – изруга възрастен, широкоплещест и намръщен селянин. – Дебелобуз гъз смачкан!

Шофьорът се стресна и затвори малката стъклена вратичка, през която досега весело и дебелашки общуваше с бременната. Възрастният мъжкар даде билетче на жената и избута един младок да стане и да ѝ отстъпи мястото си. Има и такива хора. Но вече остряват и умират поради липса на бъдеще.

Това беше в автобуса, който води към метрото. Аз там нищо не направих. Само наблюдавах като гласоподавател и си направих съответните важни и неверни изводи. А иначе моята кифла може да почака. Гладен съм, но няма да умра без кифла. Нали имам жена. Тя е привлекателна, нищо че не ме привлича.

„Иди до мола да си купиш кифла!“ – каза остроумният олигофрен в подлеза.

Не ми ходи до мола с кифлена цел. И не ми е на път. Може на връщане. Когато ще купувам сиренето на жена ми. Тя без сирене не вечеря. Нали е мишка. „Аз съм мишчица-грязанка!“ – така се определя. Де да бях котка.

Без кифла мога, но без момичето на перона в метрото няма да мога да мина. Седнах до нея. Тя си беше същата. Загърната. Мълчалива. От сплав. Одрана. Едното ѝ око беше оцветено с нещо бяло, сигурно тебешир. Ръцете ѝ – оплескани с мазна течност.

– Защо са те изтъпанчили тук? – питам я. – Ти не си знаменитост. На Тодор Колев му направиха паметник в Шумен, на Алеко – на пъпа на София, да се диви на байганьовците по „Витошка“, на Радой Ралин – до кино „Изток“, той там близо е живеел, на кой ли не... Да не говорим за героите, за владетелите на България. Те са важни хора. А на теб... паметник?

Помълчах, за да ѝ дам време. А после я стрелнах:

– Ти коя си всъщност?

Няма как да ми отговори. Стои, загърната с нещо като плат, с безжизнени очи и чака.

В метрото всичко става бързо. Насъбраха се много хора, като че изведнъж се струпаха, влакът дойде. Станах и не се сбогувах. С кого да се сбогувам? Защо стоеше всъщност тази статуя тук? В ъгъла на предпоследната пейка. Седнала като Петко и Пенчо Славейкови в центъра на столицата. Ама те са Славейкови! Къщата им е била там. В окото на събитията са живеели, къщата им е бутната май, обаче мястото всички го знаят. Всеки иска да поседне до тях, пейката им е метална, здрава, вечна, а наоколо е истинско царство на книгите. Писали са бащата и синът на времето, сега следовниците им пак пишат. Книжнина заформят. Слово произвеждат. А тя? Нищо и никаква статуя на вечно чакаща жена, загърната, защото ѝ е студено; и е мълчалива, сигурно поради вродена

или придобита глупост и искрена тревога, че каквото и да каже, ще я разконспирира и засрами.

Слизам на спирката, ако може да се каже така за тапа, изхвърчала от бутилка на шампанско. Изскачам на повърхността на земята и установявам, че естествената светлина е красива.

– Бате, имаш ли цигара? – пита ме същият младеж на изхода на метрото. Още е с къса коса.

– А ти имаш ли запалка? – отговарям. – Или си я забравил в училище, в кабинета по физика, например?

– Не. Нямам запалка.

– Значи и аз нямам цигара.

Това момче ми харесва. Нахален и безочлив крадец. Ще стане големец.

Трамваят ми мина под носа – тракащо влечуго, което обаче е по-бързо от мен и не мога да го настигна. Значи не бива да бързам. Взех си безплатния вестник. Разносвачът прехапваше устни, за да не личи отсъствието на зъби. Справяше се добре и дори някой наивник можеше да предположи, че вестникарят всъщност е съвсем нормален дългокос нещастник, който смуче лукче. Ехидният кифлопродавач в метрото един ден ще прилича на него, ако се усъвършенства. Зачетох челото на газетата. Там пишеше, че оса убола политик и се очаква понижение на лихвите. Връзката е очевидна. Дочух Енио Мориконе. И застинах.

– Връщам ти запалката, бате! – доближи се отново до мен ученикът пушач. – Не е честно.

Това момче няма ли си работа? Няма ли да закъснее за училище? Току-виж изпуснал някой урок и после цял живот няма да може да навакса. Въпреки че, като го гледам, и да посети урока, пак ще е същото.

– Кое не е честно? – попитах. Дразнеше ме присъствието му, аз слушах музиката. Мембрана е човекът, когато е влюбен.

– Не е честно да те крада, докато ти ми даваш нещо.

– Та това е смисълът на живота! – коригирах го. – Неравностойната размяна на вещи и стойности е основата на всеки успех! За да е щастлив един, някой друг по света трябва да е нещастен. Честта и безчестието са скачени съдове, нали, момко?

Трябва да го е учил по физика.

Свирачът спря да жули цигулката. Но мелодията продължи. Значи всичко е било наужким – плей бек, както му казват.

– Прав е човекът! – изквича дългокосият псевдомузикант. Той беше дебела личност и не можеше да говори, без да квичи. – Това е смисълът на живота!

Че как е дочул разговора ни? Нали стържеше лъка, а усилвателите бяха до него. Явно има добър слух. И пак квикна, този път директно към мен:

– Произнасям се в твоя защита! *Da mihi factum, dabo tibi ius!*

Не знаех, че имам нужда от защита. Подаде ми ръката си.

Взех я.

– Какво каза? – попитах, като разясних оправдателно и академично: – Позабравил съм латинския, нищо че ми е майчин език.

Не владее латински. Мисля, че и този срещу мен не го владее. Иначе нямаше да парадирва.

– Казах: дай ми фактите и ще ти дам правото. Работа в съда. Правораздавам. Когато бизнесът не върви, свиря на цигулка. Но само до осем и трийсет. После не.

Дисциплиниран човек. До осем и трийсет е човек, после е закон. Евала за двуличието: щом и правораздаването е бизнес, представям си какво е здравеопазването.

Обърнах се, за да успокоя гордостта на късокосия ученик, че по-често не съм прав, но той беше офейкал. Без обаче да ми върне запалката – очевидно разкаянието му беше достатъчно. Искях да попитам цигуларя дали не го е видял, но той вече стържеше с лъка и очакваше бак-

шиш, като подканяше минавачите с плавни и неестетични движения. Оставих в паничката му цял лев. Може пък наистина да е магистрат. С тези пари може да си купи кифла. Аз не можах.

Погледнах часовника си. Трябва да побързам. Събрах мислите си, защото музиката ги беше разпиляла някъде из тъжната и пъстра меланхолия на есента: да, така, тръгнал съм на работа и не бива да забравям да взема сирене на връщане. Това са важните неща в живота. Светна зелено. Трамваят. Намерих празна седалка. Гледам, не мисля. Като нея, безмълвната красавица в метрото. Трябва да ѝ се извиня. Нищо лошо не ми е направила. Защо си мисля, че е недостойна? Щом стои на това място, значи има причина. Но на такива като мен не ни е дадено да я знаем.

Спирка „Вишнева“ бе очарователна, макар и опушена от скорошния пожар. Цветовете, които бяха посипали малката, безлюдна и обгоряла къщичка, лъщяха като мехлем на рана. Сиви гълъби стояха сгъшени в почернелите остатъци от гнезда и върху заострените върхове на летвите. Върху покрива някой беше метнал мушама и я беше притиснал с големи плоски камъни.

– Господине, пречите! – чух.

Не ме помоли да направя нещо този глас, само ме уведоми, че преча и ме ръгна с остър предмет във врата.

Станах. Отместих се. Гласът принадлежеше на бабичка с едро, пъпчиво и месесто образувание до носа и с чадър за ръгане на хора. Защо ме накара да стана? Може пък да съм инвалид. Сега всички сме инвалиди, независимо от възрастта си. По-старите инвалиди имат предимство, да. В трамвая според табелите има място за четирима инвалиди и майки с деца. Не са се досетили производителите на тези железници, че има държави, в които всички хора са инвалиди, а майки с деца почти няма. На нас такива трамваи ни трябват.

Седна бабата на моето място, а чадърът остави в скута

си, изправен и с върха нагоре, сякаш всеки момент щеше да го разпъне. Гледаше лошо и нямаше вид на жител на Европейския съюз. Погледът ми се свлече бавно върху нея и отгоре я видях като творение на Гауди – побеляло сополиво същество с увита около главата си рядка коса, в която гнездеше сбръчкан остатък от шапка, прикрепена с дървена щипка за простор.

И пак си спомних момичето от метрото. То не беше обикновено същество. В него имаше чувства. То чакаше. Надяваше се. Беше живо. Хрумна ми, че сигурно обича нещо. Или някого. И е готова да тръгне. Веднага.

Вишнева градина. На тази градина са кръстили спирката. Отминаваме я бавно. Градината я няма, станала е спирка с дървена къщичка. Пожълтели дървета, изсъхнали цветя, скършени клони и много, много вехта радост имаше край релсовия път. Тази радост усетих в думите на парцаливата баба:

– Тук всичко мирише на смърт.

На себе си говореше и вероятно собствената си миризма вдишваше. Голямата месеста пъпка до носа ѝ се тресеше под звуците на инвалидния трамвай.

Бих искал да живея в тази вишнева къщичка. Винаги съм го искал. Ще си имам печка и легло, прозорец и маса, върху масата – мушама на цветчета. Ще пиша. Печката ще бумти и никога няма да позволя да стане пожар. Понякога ще се разхождам из гората и ще правя букети от листа. Ще ги нося в метрото и ще ги подарявам на мълчаливката. Ще си говорим. Ще почистя мазнотиите по нея, следите от банички и тебешир, ще излекувам раната от одрасканото и накрая тя може да стане истинска и да заживее с мен във вишневата къщичка. Така ще стане. Иначе няма да е честно.

Скри се къщичката и железните колела на возилото бързо ме върнаха към реалността, която тракаше едно по завоите на времето. Вече съм съвсем близо. Работният ден започва.